

У подальшому планується дослідити вдосконалення механізмів залучення інвестицій у сферу централізованого водопостачання і водовідведення з урахуванням соціальної доступності цих послуг.

Список використаних джерел

1. Сайт державної служби статистики. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Системи оптимізації систем водопостачання та водовідведення. Режим доступу: http://vodarivne.com/ua/sistemi_optimizatsiyi_sistem_vodopostachannya_ta_vodovidvedennya/

3. Кравченко В.А., Кравченко А.В. Новые пути водоснабжения Украины / Кравченко В.А. // Виробничо-практичний журнал «Водопостачання та водовідведення». – 2013. – №5. – С. 2–7.

4. Как заинтересовать Запад финансировать модернизацию украинских систем водоснабжения и водоотведения? Режим доступу: <http://vgolian.com>.

5. Косянчук І. Зворотний бік «тарифної медалі» / І. Косянчук // Урядовий кур'єр. – 2012. – №80. – С. 6.

6. Вивчення інституційних можливостей в секторі водопостачання та водовідведення Хорватії. Режим доступу: www.witteveenbos.com

Т.К. КВАША,
проф. н. с., НДЕІ Мінекономрозвитку і торгівлі України,
Л.В. ЛЯХ,
ст.н.с., УкрІНТЕІ

Визначення пріоритетів інноваційної діяльності та моніторинг результативності цих пріоритетів: світовий досвід

У роботі досліджено процес визначення пріоритетних напрямів за допомогою Форсайт методики. Проаналізовано досвід проведення моніторингу результативності інноваційної діяльності за пріоритетними напрямками у ЄС на основі деяких програм, серед яких: Сьома рамкова програма (РП7), Горизонт 2020, Центральна Європа, Міжрегіональна програма співробітництва INTERREG IVC.

Крім того, було розглянуто порядок моніторингу пріоритетів, який затверджено в Ірландії в рамках Національного пріоритетного дослідницького завдання, а також особливості моніторингу в Україні.

Ключові слова: пріоритетні напрями, моніторинг результативності, інноваційна діяльність.

Т.К. КВАША,
вед. н.с., НИИ Минэкономразвития и торговли Украины,
Л.В. ЛЯХ,
ст.н.с., УкрІНТЕІ

Мировой опыт мониторинга приоритетов инновационной деятельности

В работе исследован процесс определения приоритетных направлений с помощью Форсайт методики. Проанализирован опыт проведения мониторинга результативности инновационной деятельности по приоритетным направлениям в ЕС на основе некоторых программ, среди которых: Седьмая рамочная программа (РП7), Горизонт 2020, Центральная Европа, Межрегиональная программа сотрудничества INTERREG IVC.

Кроме того, был рассмотрен порядок мониторинга приоритетов, утвержденный в Ирландии в рамках Национального пріоритетного исследовательского задания, а также особенности мониторинга в Украине.

Ключевые слова: пріоритетные направления, мониторинг результативности, инновационная деятельность.

Т. KVASHA,
senior researcher Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine,
L.LYAKH,
senior researcher of UkrINTEI

International experience of innovative priorities monitoring

In the article the process of identifying priority areas using Foresight methods was studied. The EU experience of monitoring the impact of innovation activities in the priority areas was analyzed on the basis of several programmes, including: Seventh Framework Programme (FP7), Horizon 2020, Central Europe, Interregional Cooperation Programme «INTERREG IVC».

It was also examined the procedure of monitoring priorities, approved in Ireland for the National Research Prioritisation Exercise and some peculiarities of monitoring in Ukraine.

Keywords: priority areas, monitoring tht impact, innvation activities.

Постановка проблеми. Економічне зростання країн та їх окремих регіонів, рівень життя населення визначається значною мірою ефективністю інноваційної діяльності. Сучасна економіка все більше має інноваційні риси, що пов'язано з розробкою, впровадженням і використанням нововведень, з

перетворенням організаційно-економічного механізму господарювання.

Одним з основних пріоритетних стратегічних напрямів підвищення конкурентоспроможності держави є перехід від ресурсного типу економічного розвитку до інноваційного, за-

снованого на використанні інтелектуальних ресурсів та високих технологій.

Сьогодні жодна країна у світі не може дозволити собі одночасно і рівномірно розвивати всі галузі економіки, бути лідером у всіх технологіях та інноваціях. Навпаки, необхідна концентрація зусиль на проривних галузях, тому кожна країна визначає свої пріоритетні напрями інноваційної діяльності.

Традиційні оцінки інноваційної діяльності промислового комплексу не можуть забезпечити цілісне уявлення про стан і перспективи її розвитку, реалізацію інноваційних програм, тому питанню моніторингу пріоритетів інноваційної діяльності необхідно приділяти значну увагу. Моніторинг, як засіб отримання статистично достовірної інформації і складання короткострокових і довгострокових прогнозів, безумовно, необхідний для якісного управління процесами зростання. Все це доводить актуальність даної тематики.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Визначенню та моніторингу пріоритетів інноваційної діяльності присвячено ряд робіт вітчизняних науковців, зокрема: В.М. Гееця, Л.А. Мусіної, О.С. Поповича, Б.А. Маліцького, В.П. Соловйова, Т.В. Писаренко, Т.К. Кваші та ін. Серед зарубіжних експертів можна виділити праці Дж. Брайта, С.Ю. Глазьева, Р. Нельсона, Г. Румпфа тощо. Однак досвід інших країн щодо методології проведення моніторингу пріоритетів інноваційної діяльності в роботах українських авторів не розглядався.

Метою статті є вивчення досвіду проведення моніторингу результативності пріоритетних напрямів інноваційної діяльності у різних країнах.

Виклад основного матеріалу. У багатьох країнах на сьогодні основним інструментом для виявлення пріоритетних напрямів і переліку критичних технологій є Форсайт, процес побудови бачення майбутнього науки, технологій, економіки і суспільства з метою ідентифікації зон стратегічних досліджень і нових технологій, які можуть принести найбільші економічні та соціальні вигоди державі [1].

За останні два десятиліття технологічному Форсайту відводиться все більш важлива роль в інноваційній та технологічній політиці країн. Значне збільшення технологічних ноу-хау, зростаюча складність технологій і необхідність ефективно використовувати вичерпні ресурси, щоб створити інновації є лише деякими з причин. Навіть скорочення інноваційних циклів, що супроводжується високим конкурентним тиском, додає поштовх попиту на знання про майбутнє, які необхідні для прийняття стратегічних рішень урядами, міжнародними організаціями і компаніями.

Національні та міждисциплінарні дослідження технологічного Форсайту мають дати основу для оцінок і рішень урядів щодо розвитку нових технологій і частково для стратегічного планування на національному рівні. Міжнародні організації, як договірні сторони, доповнюють цю інформацію через надання оцінок на міжнародному або регіональному рівнях. Технологічні дослідження багатонаціональних груп сприяють галузевій специфікації. Наприклад, Німеччина як країна, експорт якої орієнтований у бік високотехнологічної продукції, залежить від раннього виявлення нових тенденцій і шляхів розвитку. Тому тут враховуються не тільки самостійно сформовані прогнози, а й моніторинг міжнародних досліджень.

Таким чином, Форсайт дослідження можуть сприяти формуванню загальної картини щодо майбутнього розвитку технологій і з'ясування національних сильних сторін і можливостей. Контент-аналіз Форсайту дозволяє отримати оперативну інформацію про основні технологічні напрями, а міжнародні порівняння є особливо ефективним способом виявлення загальних тенденцій.

Світова практика свідчить, що протягом останнього десятиріччя використовуються три основних методології Форсайту: метод Дельфі, метод критичних технологій, метод панелей або цільових груп експертів [2]. Використовуючи ці методології, або їх поєднання, багато країн світу проводять форсайтні дослідження з метою визначення пріоритетних напрямів наукової та інноваційної діяльності.

Дослідження змін, які відбувалися у пріоритетності різних тематичних напрямів протягом 2004–2013 років, показує, що у 2004 році передовими вважалися ІКТ, електроніка, нові матеріали, біотехнології. У процесі трансформації економіки вектор пріоритетів змінився, вивівши у 2013 році вперед енергетику, біотехнології, медичну інженерію, нано- та мікросистеми. ІКТ та нові матеріали залишаються пріоритетними, але ступінь їх важливості значно зменшилася, оскільки вони у значній мірі вже відіграли свою роль і зараз постало питання про розвиток інших галузей [3].

Багатокритеріальні задачі, які характерні для управління інноваціями, висувають високі вимоги не тільки до розробки і обґрунтування управлінських рішень, а й до контролю за їхнім виконанням, відстеження всіх елементів інноваційної системи. Тому крім визначення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності важливо також відстежувати їхню реалізацію та ефективність.

Моніторингом результативності реалізації політики за обраними пріоритетними напрямами інноваційної діяльності займається ряд країн, зокрема ЄС, Ірландія, Австралія.

Пріоритетні напрями у світі поділяють на середньострокові (2010–2013, 2010–2014, 2011–2015, 2013–2017, тобто в середньому на 4–5 років) та на стратегічні періоди (до 2020, 2025, 2030 та 2050 років).

У рамках проведеного дослідження щодо інноваційної активності країн з функціонуючою національною інноваційною системою для 32 країн світу та країн Європейського Союзу визначено, що пріоритетні напрями інноваційної діяльності в основному були визначені разом із пріоритетами науково-технічної діяльності.

У загальному випадку численні механізми, що практикуються урядами європейських країн для імплементації тих чи інших пріоритетів, носять стратегічний або операціональний характер. Стратегічні пріоритети втілюються в життя головним чином у формі політичних програм, рад, платформ, а також за допомогою різних спеціалізованих органів. На операціональному рівні застосовуються такі взаємозалежні механізми вертикальної координації та реалізації пріоритетів:

- фінансово-бюджетні заходи;
- тематичні конкурси;
- управління за результатами (performance management);
- коопераційні угоди;
- нові ініціативи і механізми підтримки;
- рамкові програми;

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

– непряме стимулювання.

Найбільш традиційна і поширена форма інноваційної політики – планування бюджету та виділення коштів на втілення певних пріоритетів. Вона є елементом практично всіх механізмів та інструментів реалізації пріоритетів, оскільки помітна їх частина заснована на державному фінансуванні. Бюджетні заходи також служать найважливішим імплементаційним механізмом вищого рівня. Навіть найдосконаліші інноваційні стратегії і плани зазнають краху, якщо не заручаться підтримкою з боку міністерства фінансів і не отримають необхідної частки коштів з державного бюджету.

Однією з п'яти ключових цілей європейської Стратегії до 2020 року залишається досягнення частки витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП 3% серед країн Європейської співдружності. Це також є одним з основних пріоритетів країн із розвинутою економікою, таких як США, Китай тощо.

Характерною ознакою визначених пріоритетів наукових досліджень та інноваційної діяльності є критерії їх екологічності та соціальності, що свідчить про тенденцію щодо екоінноваційної діяльності з метою раціонального використання ресурсів, збереження природного середовища, покращення клімату, тобто переходу світових економік до моделі «зеленої» економіки та «зеленого» зростання.

В Європейському Союзі існує ряд міждержавних програм, спрямованих на інтенсифікацію інноваційних процесів.

Зокрема, передбачено певний перелік показників, що вказують на позитивний чи негативний результат у досягненні поставлених цілей за кожним з пріоритетів. На їхній основі визначаються напрями для здійснення подальшого фінансування.

Моніторинг результативності програм ЄС здійснюється структурою, що включає установи на загальноєвропейському, національному та регіональному рівнях. Головний орган, який приймає рішення, – Комітет з моніторингу, який складається з представників держав – членів програми. Керуючим органом виступає Департамент зі стратегії економічного розвитку ЄС, який відповідає за оперативне управління програмами. Він діє за підтримки Спільного технічного секретаріату, а також мережі контактних пунктів, які знаходяться в державах-членах.

Комітет з моніторингу контролює та забезпечує якість і ефективність реалізації програми і затверджує проекти для подальшого фінансування.

Основні підрозділи Комітету з моніторингу:

- Підрозділ з управління. Керівний орган, який несе відповідальність за раціональне управління та реалізацію програми відповідно до законодавства ЄС.
- Підрозділ з сертифікації. Орган з сертифікації засвідчує, що витрати відповідають європейським і національним правилам, і несе відповідальність за платежі з Європейського фонду регіонального розвитку партнерам проекту.
- Підрозділ з аудиту. Гарантує, що аудит проводиться відповідно до міжнародних стандартів аудиту для перевірки заявлених витрат.
- Спільний технічний секретаріат допомагає підрозділу з управління та при необхідності підрозділу аудиту в управлінні програмою. Тут надаються консультації та рекомендації для партнерів проекту та заявників, забезпечується управління

проектом. Також секретаріат несе відповідальність за моніторинг виконання проекту.

- Мережа контактних пунктів. Координуючись Спільним технічним секретаріатом, контактний пункт має на меті сприяти поширенню інформації про програму та надавати консультації заявникам [4].

Високорівневою панеллю вимірювання інновацій (High Level Panel on Measurement of Innovation) було запропоновано ряд основних індикаторів моніторингу інноваційного розвитку на рівні Європи:

- продуктивність праці;
- патентні заявки/ ВВП;
- % зайнятих у діяльності з інтенсифікації знань;
- частка швидко зростаючих та інноваційних підприємств у економіці;
- вклад продукції інноваційного виробництва у торговельний баланс [5].

Моніторинг пріоритетних напрямів за Сьомою рамковою програмою (РП7)

Перша доповідь з моніторингу реалізації заходів РП7 охоплює 2007 рік та була побудована вже на основі нового підходу. У той час як моніторинг РП6 і попередніх програм був виконаний на основі щорічних панельних опитувань незалежних експертів за конкретними обраними галузями реалізації РП для подальшого аналізу та звітування, система моніторингу РП7 визначена як внутрішній інструмент управління на основі узгодженої системи показників. Наступні щорічні звіти з моніторингу РП7 мають на меті виявити тенденції і зміни в реалізації РП7 шляхом здійснення порівняльного аналізу [6].

Нова система моніторингу заснована на статті 7 (1) і 6 (1) Рішення ЄС і Євратом по РП7, в якому прописано, що: «Комісія повинна постійно і систематично стежити за здійсненням Сьомої рамкової програми та її окремих програм і регулярно звітувати й поширювати результати цього моніторингу». Оновлення системи оцінки і моніторингу було здійснено у зв'язку зі збільшенням масштабу і складності РП7.

Зміни в оцінці та моніторингу для РП7 переважно спрямовані на підтримку політики та прийняття рішень, на поліпшення авторитетності та корисності цих рішень, підвищення якості та узгодженості доказової бази, а також покращення загальної узгодженості дій по РП7.

Особливості системи моніторингу пов'язані з необхідністю мінімізації навантаження на послуги, максимізацією впливу, корисністю системи і забезпеченням прозорості.

Моніторинг пріоритетних напрямів за програмою «Горизонт 2020»

Програма «Горизонт 2020» була прийнята для досліджень та інновацій на період з 2014 до 2020 року і прийшла на зміну РП7. У порівнянні з РП7 нова програма, як очікується, надалі усуне фрагментацію в галузі наукових досліджень та інновацій [7].

«Горизонт 2020» фокусується на трьох основних пріоритетах, а саме:

- генерування найкращих надбань науки в цілях зміцнення світового класу наукових знань ЄС і підвищення конкурентоспроможності досліджень та інноваційної системи ЄС;
- сприяння індустріальному лідерству для прискорення розробки технологій, які будуть підтримувати бізнес та інновації, в тому числі для невеликих компаній;

Таблиця 1. Структура фінансування програми Горизонт 2020, %

I. Наука	31,73%
1. Європейська дослідницька рада	17,00
2. Майбутні і нові технології	3,50
3. Дослідження Марії Кюрі	8,00
4. Дослідницька інфраструктура	3,23
II. Промислове лідерство	22,09%
1. Лідерство у промислових технологіях	17,60
2. Доступ до ризикового фінансування	3,69
3. Малі і середні інноваційні підприємства	0,80
III. Соціальні проблеми	38,53%
1. Здоров'я, демографічні зміни і благополуччя	9,70
2. Якість їжі і морські дослідження	5,00
3. Енергетика	7,70
4. Транспорт	8,23
5. Зміни клімату, ресурси та сировина	4,00
6. Інклюзивні товариства	1,70
7. Товариства безпеки	2,20
Поширення передового досвіду і розширення участі	1,06%
Наука для суспільства	0,60%
Європейський інститут інновацій та технологій	3,52%
Об'єднаний дослідницький центр: неядерні дослідження	2,47%

– вирішення соціальних проблем для того, щоб реагувати на пріоритети, визначені в стратегії Європа–2020 щодо підтримки діяльності усього ланцюжка від наукових досліджень до ринку.

Розподіл бюджету (у відсотках) для програми «Горизонт 2020» передбачається за такими напрямками (табл. 1).

Моніторинг пріоритетів за програмою Центральна Європа

Одна з важливих програм ЄС щодо кооперації в сфері інновацій має назву «Центральна Європа». Її основною метою є заохочення співпраці між країнами Центральної Європи для поліпшення інноваційного середовища, доступності до інновацій з метою підвищення конкурентоспроможності та привабливості їх міст та регіонів [8].

За програмою «Центральна Європа інвестується 231 млн. євро у забезпечення фінансування транснаціональних проєктів співробітництва за участю державних і приватних організацій з Австрії, Чехії, Німеччини, Угорщини, Італії, Польщі, Словаччини, Словенії та України.

Програма фінансується за рахунок Європейського фонду регіонального розвитку та діяла з 2007 по 2013 рік.

За програмою «Центральна Європа» забезпечується фінансування проєктів за чотирма пріоритетними напрямками:

Пріоритет 1. Сприяння інноваціям в Центральній Європі:

- створення умов для інновацій;
- створення потенціалу для поширення й застосування інновацій;
- сприяння поширенню знань.

Пріоритет 2. Покращення доступності інновацій всередині і за межами Центральної Європи:

- поліпшення взаємопов'язаності регіонів Центральної Європи;
- сприяння сталій і безпечній мобільності;
- сприяння використанню інформаційно-комунікаційних технологій, а також альтернативні рішення для підвищення доступності;

– розвиток мультимодального логістичного співробітництва.

Пріоритет 3. Використання навколишнього середовища відповідально:

- розвиток високої якості навколишнього середовища, управління та захист природних ресурсів і культурної спадщини;
- зниження ризиків і наслідків природних і техногенних небезпек;
- підтримка відновлюваних джерел енергії та підвищення енергоефективності;
- підтримка екологічно чистих технологій і заходів.

Пріоритет 4. Підвищення конкурентоспроможності та привабливості міст та регіонів:

- поліцентричний розвиток структур поселень, територіальна співпраця;
- вирішення питань територіальних демографічних і соціальних змін;
- капіталізація культурних ресурсів, щоб зробити міста й регіони більш привабливими.

Ключові моменти проєкту описуються за такими розділами:

- Контекст і завдання проєкту – виділяються основні цілі проєкту та важливі питання, що розглядаються в проєкті.
- Основні досягнення – короткий опис основних очікуваних результатів від проєкту.
- Партнерство та додана вартість від співпраці – виділити додану вартість, яка виникла в результаті застосування підходу транснаціональної кооперації.
- Стійкість – намітити стійкість результатів проєкту, можливість їх передачі й подальшого продовження діяльності в цьому напрямку.

Таким чином, організації, які мають проєкти за даною програмою, надають звіт до компетентних органів Комітету з моніторингу про результати та досягнення за обраним пріоритетним напрямком за чітко визначеною структурою.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

Досягнення проекту подаються у вигляді таблиці, де необхідно вказати отримані результати за кожним індикатором інноваційної діяльності.

Моніторинг пріоритетів за Міжрегіональною програмою співробітництва INTERREG IVC Європейського фонду регіонального розвитку

Міжрегіональна програма співробітництва має на меті кооперацію між установами регіонального і локального рівня країн ЄС та Норвегії, Швейцарії. Має форму проекту з обміну досвідом та розвитку спільних підходів та інструментів до покращення ефективності політики регіонального співробітництва та модернізації економіки. Програма доповнює стратегію ЄС по зростанню та зайнятості, а також є важливим інструментом впровадження ініціативи ЄС «Регіони економічних змін». Програма співфінансується за рахунок Європейського фонду регіонального розвитку. Сумарний бюджет становить 321 млн. євро на період 2007–2013 років.

Програма структурована за трьома пріоритетними напрямками:

Пріоритет 1: економіка інновацій і економіка знань. Акцент зроблено на тематиці інноваційного і технологічного розвитку, розвитку досліджень, підприємстві, у тому числі МСП, інформаційному суспільстві, зайнятості, людському капіталі та освіті.

Пріоритет 2: навколишнє середовище та попередження ризиків. Природні та технологічні ризики, менеджмент водних ресурсів, менеджмент відходів, біорізноманіття, екологічний транспорт, ландшафти.

Пріоритет 3: технічна допомога.

Моніторинг цієї програми надає інформацію про різні етапи впровадження проектів за ключовими пріоритетами. Моніторинг включає фінансові питання, а також досягнення на рівні проектів і базується на регулярних звітах від керівників проектів. Програма має спеціальні індикатори для моніторингу і виміру досягнутого прогресу. Ці індикатори відображають операційні та тематичні цілі програми і формують основу моніторингу. Спільний технічний секретаріат визначає кількість необхідних індикаторів. Вони можуть бути доповнені Комітетом з моніторингу. Провідні партнери зобов'язані регулярно надавати звіти по досягненням у ході діяльності в рамках проектів. Ці звіти також мають містити рекомендації щодо розширення переліку запропонованих індикаторів. Спільний технічний секретаріат збирає і обробляє дані з цих звітів, проводить аналіз результативності проектів на рівні реалізації програми. Підрозділ з управління використовує ці документи разом з фінансовими показниками для формування заключного звіту Комітету з моніторингу [9].

Моніторинг пріоритетних інноваційних напрямів в Ірландії

Процес здійснення моніторингу в Ірландії схожий на той, що проводиться в Україні, оскільки в контексті Національного пріоритетного дослідницького завдання (National Research Prioritisation Exercise) існує три рівні пріоритетів: всеохоплюючі національні, пріоритети департаментів/агентств і 14 пріоритетів по галузях. Для моніторингу реалізації національних цілей існує 79 показників. Серед основних індикаторів:

– витрати бізнесу на дослідження і розробки (у євро та у % ВВП, ВНП);

– кількість зайнятих в сфері досліджень і розробок у бізнес секторі/ загальна кількість зайнятих у бізнес секторі;

– частка продажу продукції, виробленої на ірландських підприємствах за останні три роки (новою для ринку, новою для підприємства);

– загальна кількість іноземних підприємств, які інвестують в важливі дослідження і розробки й загальна зайнятість на цих підприємствах;

– загальний обсяг фінансування досліджень і розробок ірландських підприємств за рахунок програми ЄС Горизонт 2020 та інші [10].

На галузевому рівні проводиться моніторинг за такими пріоритетними напрямками:

1. Мережі та комунікації.
2. Аналітика, менеджмент, безпека та приватність.
3. Цифрові платформи, контент та додатки.
4. Охорона здоров'я.
5. Медичні пристрої.
6. Діагностика.
7. Виробництво медичних препаратів.
8. Здорове харчування.
9. Стале виробництво продуктів харчування.
10. Морська відновлювана енергетика.
11. Розумні грід-технології та розумні міста.
12. Виробнича конкурентоспроможність.
13. Процесові технології і нові матеріали.
14. Інновації в послугах і бізнес процесах.

Для виміру результативності на рівні 14 пріоритетних областей використовуються такі показники:

- Реалізація продукції.
- Додана вартість.
- Загальна зайнятість.
- Продуктивність (додана вартість/зайнятість).
- Частка державного бюджету чи видатків на дослідження і розробки (Governments Budget Appropriations or Outlays on R&D) пов'язана з пріоритетною областю.

Дані про частку державного бюджету чи видатків на дослідження і розробки отримуються від дослідницьких фондів через наукове опитування, яке проводить Forfás. Всі інші показники визначаються на основі Щорічного бізнес-огляду економічного впливу. Кожного року здійснюється опитування більше ніж 3,5 тис. клієнтів агентств з розвитку. В опитуванні за 2012 рік було додано нове завдання, де пропонують зазначити ще одну пріоритетну область, яка стосується саме бізнесу респондентів. Для кожної з пріоритетних областей поставлено ціль – покращити на 10% всі основні показники протягом 2013–2017 років.

Крім того, буде досліджено динаміку трьох основних показників (загальної зайнятості, доданої вартості і продажу) за три роки. Ці показники, в тому числі й продуктивність, дадуть змогу визначити фактори надійності пріоритетних областей економіки та перспективи на майбутнє.

Моніторинг пріоритетів інноваційної діяльності в Україні

Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні – науково, економічно і соціально обґрунтовані та законодавчо визначені напрями інноваційної діяльності, спрямовані на забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній конкурентоспроможній, екологічно чистій продукції, високоякісних послугах та збільшення експортного потенціалу держави.

Початок проведення форсайтних досліджень було покладено Державною програмою прогнозування науково-технічного розвитку на 2004–2006 роки, в рамках реалізації якої було визначено тематичні пріоритетні напрями науково-технічного розвитку. Протягом 2008–2011 років проводилися стратегічні маркетингові дослідження для виявлення перспективних (критичних) вітчизняних новітніх технологій за напрямками «Енергетика та енергоефективність», «Біотехнології», «Нові матеріали», «ІКТ» та пріоритетних напрямів інноваційної діяльності – середньострокових загальнодержавного та галузевого рівнів.

З 2013 року проводиться моніторинг реалізації головними розпорядниками бюджетних коштів стратегічних, середньострокових та галузевих пріоритетних напрямів інноваційної діяльності. Досліджуються такі показники, як фінансове забезпечення, обсяг реалізації інноваційної продукції, створення, використання та передання нових технологій. Моніторинг дає змогу дослідити рівень розвитку інноваційних технологій в рамках визначених напрямів для кожного з головних розпорядників бюджетних коштів, співставити обсяги витрачених коштів з отриманими результатами та оцінити правильність визначення пріоритетів.

Висновки

Вибір пріоритетних напрямів і перспективних технологій – ключова задача науково-технічної та інноваційної політики. Практика їх встановлення та моніторингу характеризується істотними міждержавними відмінностями.

У цілому, незважаючи на наявність численних правил та інструкцій, розроблених Єврокомісією для забезпечення однаковості в методах експертизи, її конкретні практики навіть в масштабах Європи далекі від уніфікованості. Вони характеризуються різним ступенем зрілості, суттєвою варіативністю використовуваних інструментів, залучених інститутів та ролі експертизи в загальній системі політики. З цієї причини важливо, щоб враховувалися сильні сторони національних інноваційних систем в усьому їх різноманітті, що дозволить виробити систематичні практики оцінювання пріоритетів і «вбудувати» їх у процес формування політики. Досвід окремих країн свідчить, що процедури моніторингу та експертизи повинні розроблятися в прив'язці до політики або її окремих інструментів і програм, які підлягають оцінці. Тільки завчасне планування забезпечить збір необхідних даних, узгодження процедур та критеріїв оцінки усіма зацікавленими сторонами.

Досвід ЄС з моніторингу результативності інноваційної діяльності за пріоритетними напрямками може бути ефективно використаний і для України. Зокрема, варто досліджувати такий показник, як продуктивність праці. Підвищення продуктивності праці є результатом здійснення інноваційної діяльності і одним з головних чинників подолання економічного спаду, забезпечення стійкого і потужного економічного зростання та покращення рівня життя населення. Досягнутий рівень продук-

тивності праці виступає індикатором якості державного регулювання економіки та результативності впровадження програм за визначеними пріоритетними напрямками інноваційної діяльності, а забезпечення позитивної її динаміки свідчить про ефективність регулювання економічних процесів.

Також важливим показником для здійснення моніторингу є вклад інноваційної продукції в торгівельний баланс, оскільки експорт наукоємної та високотехнологічної продукції є найбільш надійним способом зайняти нішу на світовому ринку та підвищити конкурентоспроможність промисловості України у порівнянні з іншими країнами.

Список використаних джерел

1. Миндели Л.Э. Основные результаты разработки долгосрочного технологического прогноза России / Л. Э. Миндели, М.А.Мотова. – М.: Изд-во «Наука», 2006 // Проблемы прогнозирования. – №5. – 2006. – 128 с.
2. Кваша Т.К. Форсайтні дослідження в Україні / Т.К.Кваша // Матеріали міжнародного симпозиуму «Актуальні проблеми науково-технологічної та інноваційної політики в контексті формування загальноєвропейського наукового простору: досвід та перспективи» (м. Київ, 16–17 червня 2010 р.). – Фенікс, 2010. – 555 с. – С. 353–357.
3. Axel Zweck, Anette Braun, Sylvie Rijkers–Defrasne. International Foresight of the 2000s: Comparative Analysis / Zweck Axel, Braun Anette, Rijkers–Defrasne Sylvie // Foresight–Russia. – National Research University – Higher School of Economics, 2014. – №2. – С. 6–15.
4. Central Europe Cooperating for Success. Reporting and Monitoring Templates [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.central2013.eu/central-projects/implementing-a-project/necessary-documents/reporting-and-monitoring/>
5. Accounting for Progress: How to Measure Innovation and Entrepreneurship [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lisboncouncil.net/component/downloads/?id=702>.
- First FP7 Monitoring Report. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/research/reports/2009/pdf/first_fp7_monitoring_en.pdf
7. Council adopts «Horizon 2020»: the EU's research and innovation programme for 2014–2020. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/intm/139875.pdf
8. Central Europe Cooperating for Success. Reporting and Monitoring Templates [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.central2013.eu/central-projects/implementing-a-project/necessary-documents/reporting-and-monitoring/>
9. European Commission. Interregional co-operation programme: 'INTERREGIVC' [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/cooperation/interregional/index_en.cfm
10. Research Prioritisation: Framework for Monitoring Public Investment in Science, Technology and Innovation and 14 Action Plans [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: (<http://www.forfas.ie/publications/featuredpublications/title,11020,en.php>)